

Arkæologisk Forum

Nr.35
2016

Gæsteskrivent

Nathalia Brichet og Frida Hastrup* 3
Hvad bruger vi tiden til?
Et antropologisk blik på samtidsarkæologi

Ida Westh Hansen og Marianne Rasmussen Lindegaard* 9
"Det virker..."
Brugerundersøgelse af Danmarks Oldtid i Landskabet

Niels Algreen Møller* 16
Store datasæt i dansk arkæologi
– Semistore datamængder byder på store udfordringer

Tema: Samtidsarkæologi

Redaktionen 22
Samtidsarkæologi
udfordrer vores tids- og kulturarvsforståelse

Tim Flohr Sørensen* 23
I tidens fylde
– samtidslevn og arkæologiske de/formationsprocesser

Cornelius Holtorf and Anders Högberg* 31
The Contemporary Archaeology of Nuclear Waste.
Communicating with the future

Björn Olsen and Þóra Pétursdóttir * 38
Unruly Heritage:
Tracing Legacies in the Anthropocene

Anna S. Beck 46
Sporet og det arkæologiske materiale
Indtryk fra konferencen *On the trace. Passing, presence and the persistence of the past'*, Københavns Universitet, 22.-23. september 2016

Theis Zetner Trolle Jensen 49
Why 3D?
Challenges and solutions with the use of 3D visualizations in archaeology

Thorbjørn Kolbo, Jens Ole Platz og Katrine Axlev 52
Vikingeborgen Borgring
En udstilling om alt det vi endnu ikke ved

*Fagfællebedømt artikel

Vikingeborgen Borgring

En udstilling om alt det vi endnu ikke ved

Borgring er en udstilling af arkæologi, der ikke er udgravet endnu. Denne artikel fortæller, hvordan man gør dét og hvordan det resulterer i en ganske atypisk publikumsoplevelse.

De fleste arkæologer kender historien om Borgring, der blev (gen-)fundet i 2013 – nu som en ringborg fra vikingetiden. Fundet af en ringborg fra vikingetiden vakte naturligvis opsigt i ind- og udland. Takket være en stor donation fra A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal – i daglig tale A.P. Møller-Fonden – fik Danmarks Borgcenter/Museum Sydøstdanmark mulighed for, ikke kun at udgrave Borgring, men også formidle den.

Donationen fra A.P. Møller-Fonden blev startskuddet til et intensivt udviklingsforløb, hvor museets udstillings-team fik følgende opgave:

- Udstillingen skal følge den arkæologiske proces.
- Udstillingen skal være midlertidig og er begrænset til tre år.
- Udstillingen må ikke påvirke monumentet, der ligger under pløjelaget.
- Udstillingen skal formidle til et bredt publikum på dansk, tysk og engelsk.

Ta' den!

Udstillingsteamet har rigtig mange udstillinger i bagagen og er eksperter i at formidle, tænke kreativt, designe, projektledere og skrive. Alligevel var det noget af en opgave. Borgring giver vikinge- og arkæologi-entusiaster tårer i øjnene af begejstring, men som formidler er det knap så enkelt, for der er ingenting at se! I bedste fald er Borgring en bule på en mark 50 meter fra motorvejen.

Det store spørgsmål var, hvordan man kan lave formidling af arkæologi og forskning til et bredt publikum. Hvordan får man familier og udenlandske turister til at tage afkørsel 33 Lellinge for at kigge på et hul i jorden? Og hvordan får vi dem til at komme igen sommeren efter? Vores svar var at gøre Borgring synlig i land-

FAKTA – Om vikingeborgen

Vikingeborgen er åben dagligt fra 1. juni til 31. august i 2016, 2017 og 2018.

Der er tale om en midlertidig udstilling, der følger udgravningen af Vikingeborgen Borgring. Derfor åbner Vikingeborgen for sidste gang i sommeren 2018.

Der er gratis omvisninger dagligt, hvoraf én omvisning bliver foretaget af arkæologerne.

skabet, sætte arkæologerne i centrum og designe udstilling og formidling som en serie, med nye afsnit hver sæson.

Når det usynlige bliver synligt

For at markere Borgring i landskabet, valgte vi at markere volden og portene med jernsøjler, så gæsterne kunne få en fornemmelse af borgens størrelse. Søjlernes højde er en indikation af, hvor høj volden måske var. Samtidig markerer de, hvordan borgen var placeret i landskabet. Vi havde et ønske

om, at et besøg skulle være en æstetisk oplevelse og adskille sig fra, hvad man kunne opleve ved Trelleborg og Fyrkat. Desuden kan jernsøjlerne sætte op og pilles ned, så de ikke står i vejen for arkæologerne og udgravningen.

Det var vigtigt for os, at udstillingen og udgravningen gik hånd i hånd. Det kræver en fleksibel løsning, der giver plads til, at arkæologerne kan ændre mening og plan, hvis udgravningen tager en ny retning. Ambitionen om at lave et fleksibelt landskabsmonument med de op til 11 meter høje jernsøjler var dog ikke problemfri. På grund af volden, der gemmer sig lige under muldlaget, måtte søjlerne monteres på store flade fundamenter, for ikke at skade fortidsmindet.

Arkæologerne i centrum

Men det var ikke kun Borgring, der skulle gøres synlig i landskabet; det skulle arkæologerne også. Fra starten var udgravningen af Borgring tænkt *både* som et forsknings- og som et formidlingsprojekt, så vi valgte at lægge det primære fokus hos arkæologerne. Traditionelt ville man nok sige, at Borgring burde være hovedpersonen, men vi valgte af to grunde at gøre noget andet.

For det første vidste vi kun lidt om Borgring, da udstillingen skulle udtænkes og planlægges. Det var en udfordring, for vi blev nødt til at bygge konceptet op omkring gisninger. For det andet har vi valgt at fokusere på arkæologerne, fordi de er levende, kompetente og engagerede mennesker, der skal ud og undersøge noget. Det er spændende!

Formidlingsmæssigt tror vi simpelthen, at vi, ved at fokusere på arkæologerne og deres undersøgelser, skaber en mere levende oplevelse for vores gæster. For det er de samme mennesker, som vi har blæst op på 3-4 meter høje skilte, man vil få muligheden for at se i aktion på udgravningen og i forbindelse med omvisningerne.

For vores arkæologer har udviklingen og eksekveringen af formidlingsprojektet været lidt af en rejse. De er blevet fotoshoppet, interviewet og filmet til trailers, og vi har omformet deres store, komplekse viden til indhold i plancheformat. Vigtigst af alt har vi har bedt om adgang til deres, arkæologernes, maskinrum – til det sted, hvor teorier fødes og håb bliver udtalt.

For vores arkæologer har udviklingen og eksekveringen af formidlingsprojektet været lidt af en rejse. De er blevet fotoshoppet, interviewet og filmet til trailers, og vi har omformet deres store, komplekse viden til indhold i plancheformat. Vigtigst af alt har vi har bedt om adgang til deres, arkæologernes, maskinrum – til det sted, hvor teorier fødes og håb bliver udtalt.

Normalt bliver sådanne tanker i skurvognen, men vi har fået lov til at offentliggøre dem på store plancher, så gæsterne kan følge med i, om arkæologerne får ret i deres teorier eller ej. For os handler det om at dele arkæologernes fascination med gæsterne og åbne for den arkæologiske proces, der de næste tre år, forhåbentlig, vil kaste ny viden af sig.

En seriel udstilling

Ved at være åbne omkring arkæologernes forsknings-spørgsmål og deres teorier og tanker, giver vi også vores gæster en grund til at vende tilbage til udstillingen året efter. Hvert år følger arkæologerne nemlig, sammen med os i udstillingsteamet, nye kapitler til historien om Borgring. Dette formidlingsgreb går igen i udstillingens visuelle udtryk, der har lånt meget fra de store tv-seriers univers.

Arkæologer med rene negle

I forhold til formidlingen har arkæologerne været helt centrale fra starten. Alt indhold er blevet produceret på baggrund af interviews med arkæologerne, og de forskellige vinkler er blevet lagt på baggrund af deres inputs, men det er ikke arkæologerne, der har valgt at blive fremstillet som et "CSI-Team".

Ligesom vi i det kreative team ikke bestemmer hvor og hvad der skal der graves, så er arkæologerne ikke med

inde over de kreative beslutninger, men arkæologerne har været med på formidlingsudfordringen og spillet med, da vi bad dem om at se "bad-ass" ud på diverse optagelser, rense negle og tage skjorte på (selvom vi næsten gik for langt med det sidste krav).

Pointen i dette er, at respekten for fagligheder går begge veje, men vi inspirerer og hjælper hinanden. Et eksempel på sådan et samarbejde er, at arkæologerne ikke *kun* laver søgegrøfter ude i marken i 2017, men *også* planlægger at grave steder, hvor publikum kan komme tæt på. Vi har nemlig erfaret, at publikum er bange for at forstyrre arkæologerne i deres arbejde og forlade det afmærkede udstillingsområde. En bekymring om, hvorvidt arkæologerne overhovedet kunne få lov til at arbejde, blev gjort til skamme.

Når det er sagt, så har publikum været vilde med arkæologerne og deres daglige omvisning. Hvis man kan tale om udstillingens "unique selling point", så har det vist sig at være arkæologernes omvisninger. Hvis det stod til publikum, burde arkæologerne også vise rundt lørdag og søndag. For mange gæster har det været en stor oplevelse at komme tæt på nogle af dem fra plakaten. For arkæologerne er omvisningerne en mulighed for løbende at formidle deres arbejde – uden indblanding fra formidlingsteamet. Eneste ramme var, at de arkæologiske omvisninger skulle vare 30 minutter (et krav fra arkæologerne) – nu varer de ofte over en time.

En balancegang

Vi er gået efter at lave en oplevelse, der trækker på det bedste fra forskellige verdner, fra de helt analoge og menneskenære omvisninger, der finder sted dagligt, til de virtual reality-briller, vi udleverer sammen med billetten, så man på vores gratis app kan se animationer af Borgring og 360-graders videoer med forskerne.

Vi ved, at vi udfordrer vores gæster ved at bede dem om at downloade en app og kaste sig ud i en virtual reality-oplevelse sammen med os, men ved at tilbyde folk ekstra indhold digitalt, giver vi dem også muligheden for at dykke dybere ned i forskningen og oplevelsen, når de kommer hjem. Når man udstiller udendørs, 50 meter fra motorvejen, er der en naturlig grænse for, hvor meget tekst man kan præsentere publikum for. Med en app kan gæsterne kigge videre, når de kommer hjem, ind i skyggen eller ud af regnen, afhængig af hvilken sommer vi har med at gøre. I app'en får arkæologerne også mulighed for løbende at skrive blogindlæg, så alle kan følge med i de daglige udfordringer, fund og frustrationer. De kan også linke til relevante artikler og den nyeste forskning. Derved håber vi, at selv de mest hardcore-vikingeentusiaster vil finde noget af interesse.

Afslutningsvis skal vi da heller ikke glemme, at udstillingen er mere end omvisninger, landskabsmonument og app. I ankomstområdet, der ligger 675 meter fra Borgring, har vi lavet et midlertidigt ankomstcenter af fyrrefodscontainere, der, ud over at være stedet hvor man køber billet og kaffe, indeholder en miniudstilling med fund fra området. Udstillingen skal selvfølgelig udvikle sig år for år, i takt med at arkæologerne gør nye fund.

Den vigtigste attraktion i ankomstområdet er imidlertid den udkigsplatform, vi har etableret i seks meters højde, som giver gæster muligheden for at se Borgring oppefra. Den er suppleret med en animation i app'en, der viser, hvordan man indtil videre mener Borgring lå placeret i vikingetidens landskab. Herved håber vi på, at vi kan skabe en stærk fornemmelse af historiens vingesus. Fra platformen følger gæsterne fæstningsstien ned til Borgring. Fæstningsstien hedder sådan, fordi der på turen tilbage til vikingetiden er infotavler, der præsenterer folk for udvalgte fæstningsanlæg i Danmark, fx Stevnfortet og Kastellet.

Arkæologisk Forum er et fagligt tidsskrift der søger at sætte det arkæologiske fag ind i en større sammenhæng – både videnskabeligt og samfundsmæssigt. Her kan både arkæologisk faglige og fagpolitiske emner behandles og debatteres.

Skriv til Arkæologisk Forum:

Arkæologisk Forum modtager gerne bidrag. Kontakt redaktionen, og få råd og vink om indhold, læsere, formaliteter, deadlines m.v.

Fagfællebedømmelse:

Generelt bliver tekster i Arkæologisk Forum fagfællebedømt. Fagfællebedømte artikler er markeret med en stjerne (*) ved forfatternavnet.

Kontakt:

redaktion@archaeology.dk
www.archaeology.dk

© Forfatterne og Arkæologisk Forum.

Artikler, indlæg og billeder må ikke mangfoldiggøres i nogen form uden skriftlig tilladelse fra redaktionen.

Redaktion:

Mette Palm (ansv. redaktør)
Jette Rostock
Bo Jensen
Anna Beck
Ole Thirup Kastholm
Signe Lützu Pedersen
Morten Ravn
Susanne Klausholm Dolleris
Marie Lenander

Udgiver:

Foreningen af Fagarkæologer – FaF

Forsidebillede: Clash of times –
rundkørselsdysse, Ørslev.

Foto: Birgitte Fløe Jensen©

Tryk og oplag:

Museum Vestsjælland trykker 250 stk.

Arkæologisk Forum udkommer:

maj og november

Abonnement og løssalg private:

165,- kr. årligt (2 numre)

82,50 kr. pr. nummer

ISSN 1399-5545

Foreningen af
Fagarkæologer
faf@archaeology.dk
www.archaeology.dk

Nr. 35
2016
Arkæologisk Forum